

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
PEDAGOOGIKA JA PSÜHHOLOOGIA LEKTORAAT

Anna Samsonova
ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KAVANDAMINE JA LÄBIVIIMINE OSALISE
KEELEKÜMBLUSE ERIVANUSELISTE LASTE RÜHMAS VAIVARA LASTEAIA
NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja Angelika Lall

NARVA 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Anna Samsonova _____,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Õppe- ja kasvatustöö kavandamine ja läbiviimine osalise keelekümluse erivanuselistele laste rühmas Vaivara lasteaia näitel” _____,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Angelika Lall _____,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, **10.08.2015**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. KEELEKÜMBLUS.....	9
1.1. Keelekümbluse ajalugu	10
1.2. Valikuvõimalused keelekümblusprogrammis	11
1.3. Keelekümblusprogrammi põhitunnused	13
1.4. Varane keelekümblus Eestis	14
1.6. Teise keele õppe kajastamine riiklikus õppekavas.....	16
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS.....	17
2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	17
2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	18
2.3 Valdkonna Eesti keel kui teine keel õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	18
2.4 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	18
2.5 Laste arengu eeldavad tulemused.....	19
3. INTEGREERITUD ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE PLANEERIMINE	20
3.1 Planeerimine keelekümblusrühmades.....	20
3.2 Lõimumine	21
3.3 Lapse keeleline areng.....	22
4. ÕPPETÖÖ ERIVANUSELISTE LASTE RÜHMAS.....	23
4.1 Erivanuseliste laste rühma eripära ja õppe- ja kasvatustöö korraldamine	23
erivanuseliste laste rühmas.....	23
5. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ VAIVARA LASTEAIAS.....	26
5.1 Vaivara lasteaia tutvustus.....	26
5.2 Vaivara lasteaia prioriteedid	27
5.2.1 Eesti keele õpe ja keelekümblus	27
5.2.2 Õppekasvatustöö	27
5.2.3 Keskkonnaõpe	28
5.2.4 Koostöö huvigruppidega	29
5.3 Õppetöö kavandamine Olgina lasteaia erivanuseliste laste rühmas.....	30
5.3.1 Valikuvõimaluste loomine	32
5.3.2 Keeleõpet toetav turvaline keskkond	33
5.4 Meeskonna roll Olgina lasteaia erivanuseliste laste rühmas.....	35
KOKKUVÕTE.....	36

KIRJANDUS	37
SUMMARY	41
LISAD	42
Lisa 1. Vaivara lasteaia õppeaasta temaatiline õppekava.....	42
Lisa 2. Vaivara lasteaia nädalakavad ja tegevuste konspektid.....	44
Lisa 3. Kunstikeskus	56
Lisa 4. Lauamängukeskus	57
Lisa 5. Ehitus- ja klotsikeskus.....	57
Lisa 6. Lugemis- ja kirjaoskuskeskus	58
Lisa 7. Loov- ja kodumängukeskus	59
Lisa 8. Matemaatikakeskus	60
Lisa 9. Kokanduskeskus.....	60

SISSEJUHATUS

Keelekümblus on muutunud Eesti haridussüsteemi lahutamatuks osaks. Selle kõige ilmekamaks tõenduseks on programmiga liitunud lasteaedade ja koolide ning õpetajate ja laste arv. Üldjuhul, lähtuvalt keelekümblusprogrammi põhimõtetest, on keelekümblsruhmad homogeensed, mis tähendab seda, et rühmas on ühevanuselised lapsed, kelle keele- ja kultuuritaust on samalaadne. Samuti on lapsed ka enam-vähem ühesuguse sotsiaalse taustaga.

Viimastel aastatel on Eesti oludes näha aga seda, et aina rohkem on juurde tulnud selliseid rühmi, milles on erivanuselised lapsed. Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt peab eesti keele õpe lasteaias tagama lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel alates kolmandast eluaastast. Mitmetel erinevatel põhjustel on avatud ja toimivad ka sellised keelekümbluse rühmad, milles on ka alla kolmeaastased lapsed. Sisuliselt on tegemist heterogeensete rühmadega, mis on koolieelse lasteasutuse seaduse kohaselt erivanuseliste laste rühmad.

Erinevates lasteaedades nii Valgas, Tallinnas kui ka Ida- Virumaal ja Narvas, kõigub laste vanus sellistes nii täieliku- kui ka osalise keelekümbluse rühmades teisest kuni seitsmenda eluaastani.

Erivanuseliste laste rühmade poolt- ja vastuargumente on mitmeid. Üheks positiivsemaks jooneks võib pidada seda, et erivanuselised lapsed mõjutavad üksteise arengut. Suuremad lapsed on väiksematele eeskujuks. Väiksemad jälgendavad ja õpivad suurematelt seda, mida nad näevad ja kogevad.

Samas seisab õpetaja vastamisi nii mõnegi väljakutsega. Kavandades oma tööd lastega peab õpetaja lähtuma mitmest erinevast üliolulisest aspektist, milleks on laste vanus ja nende olemasolevad oskused, loomulikud huvid, nende ealised, soolised ja individuaalsed iseärasused, õppekavas kirja pandud teemad kui ka aastaajad ja erinevad tähtpäevad.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppe- ja kasvatustöö valdkondade kui ka oskuste raames on vanuseti erinevad. See tähendab seda, et kui rühmas on erivanuselised lapsed, siis on õpetaja eesmärk, et selle rühma lapsed jõuaksid igaüks oma arengu eeldatavate

tulemusteni ja seda nii keeleliselt kui ka muudes oskustes. Selleks peab õpetaja valima sobilikud tööviisid, mis omakorda nõuavad põhjalikku töö kavandamist.

Samas aga ei tohi unustada seda, et õpetaja kõige tähtsam ülesanne on luua keelekümbelusrühmas turvaline, motiveeriv ja rikkalik keelekeskkond, kus lapsed omandavad eesti keele loomulikus sotsiaalses keskkonnas mitmekesiste mõtestatud tegevuste abil.

Bakalaureusetöö autor on osalise keelekümbelusrühma eesti keele õpetaja, kes on töötanud erivanuseliste laste rühmas viimase viie aasta vältel, seepärast keskendutakse töö metoodilises osas oma tööalastele kogemustele, mille põhjal on kokku pandud toimivad lõimitud töökavad, mida saab kasutada osalise keelekümbeluse liitrühma töös.

Töö teoreetiline osa annab ülevaate selle kohta, mis on keelekümbelus ja millised keelekümbeluse mudelid on Eesti lasteaedades käesoleval hetkel kasutusel, samuti, mis on programmi eesmärgid, põhimõtted, laste arengu eeldatavad tulemused ning millest tuleb lähtuda õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel.

Töö praktilises osas on välja toodud ühe konkreetse lasteaia osalise keelekümbeluse erivanuseliste laste rühma näitel seda, kuidas on võimalik tööd kavandada ja viia seda läbi selliselt, et see oleks lapsest lähtuv ja kuidas jõuda ühes või teises vanuses olevate laste arengu eeldatavate tulemusteni.

Teema on aktuaalne, kuna paljud õpetajad seisavad silmitsi raskusega, millest lähtuda ja kuidas viia läbi õppe- ja kasvatustööd keelekümbeluse erivanuseliste laste rühmades. Samuti puudub ka selleteemaline nõ valmiskujul olev tugimaterjal, mida sellises rühmas töötav õpetaja saaks igapäevaselt kasutada või millele toetuda.

Käesoleva töö üks peamistest eesmärkidest on näidata, kuidas on võimalik panustades ajaliselt töökavade tegemisse, jõuda selleni, et ka igapäevane töö erivanuseliste muukeelsete laste rühmas laabub sujuvalt ilma suuremate raskusteta ja jõutakse ka ühe või teise vanuse puhul ka lapse arengu eeldatavate tulemusteni. Siinjuures ei tohi kavandamise ja õppetöö labiviimise puhul alahinnata lõimimist, kus omavahel on seotud nii teemad, valdkonnad kui ka erinevad tegevused.

Antud töö eesmärgi saavutamiseks uurib autor erinevaid infoallikaid, mille põhjal süstematiseerib olemasolevat materjali ja koondab selle töö teoreetilisse ossa. See on

omakorda aluseks töö metoodilise osa loomisel, kuhu on koondatud töö autori tööalased kogemused töökavade näol, mis on igapäevaselt kasutusel osalise keelekümbelse erivanuselistes laste rühmas ja millest võib olla kasu ka teistele õpetajatele.

1. KEELEKÜMBLUS

Traditsioonilise võõrkeeleeõppe põhitunnus on, et keelt nagu iga muudki ainet õpitakse üksnes ainetunnis (Vare 1998: 41).

Keelekümbluse olulisi eripärasid on see, et teatud perioodi jooksul toimub kas kogu õpe või oluline osa sellest ainult sihtkeeles, s.t. selles keeles, mida soovitakse omandada (Vare 1999: 50).

Keelekümblus on kakskeelse hariduse rikastav õppevorm – selle üks eesmärk on õpilase võrdselt head oskused nii emakeeles kui ka teises keeles (KKE1: 16).

Keelekümblusprogrammides toimub keeleõpe kogemuslikult ja kommunikatiivselt, kus olemasolevatele teadmistele ja oskustele lisatakse sünteetiliselt uusi teadmisi, rõhuasetus on tähendusel ja keele funktsionaalsel kasutamisel (Rannut 2001: 41).

Keelekümblus on õpetus, mis toimub mitte lapse emakeeles (K1), vaid sihtkeeles ehk kümbluskeeles (K2) (Belova 2005: 4).

Nagu eelnevalt mainitud, on keelekümblus olemuselt rikastav. Programmi eesmärgiks ei ole asendada üht keelt teisega või muude ainete õpetamist keeletundidega, vaid lisada õpilase pagasisse veel ühe keele oskus. Seega on Eesti keelekümblusprogrammi eesmärgiks luua programmis osalevatele vene õppekeelega koolide õpilastele tingimused, et nad:

1. omandaksid eesti keele hea funktsionaalse oskuse (kuuldust arusaamisel, rääkimisel, lugemisel ja kirjutamisel);
2. valdaksid vene keelt eakohasel tasemel (kuuldust arusaamisel, rääkimisel, lugemisel ja kirjutamisel);
3. jõuaksid ea- ja võimetekohaselt edasi muudes õppeainetes, näiteks matemaatikas;
4. mõistaksid ja väärtustaksid eesti ja vene kultuuri;
5. omandaksid kolmanda keele funktsionaalse oskuse kuuldust arusaamisel, rääkimisel, lugemisel ja kirjutamisel. (Kukk jt 2003: 8)

1.1. Keelekümbluse ajalugu

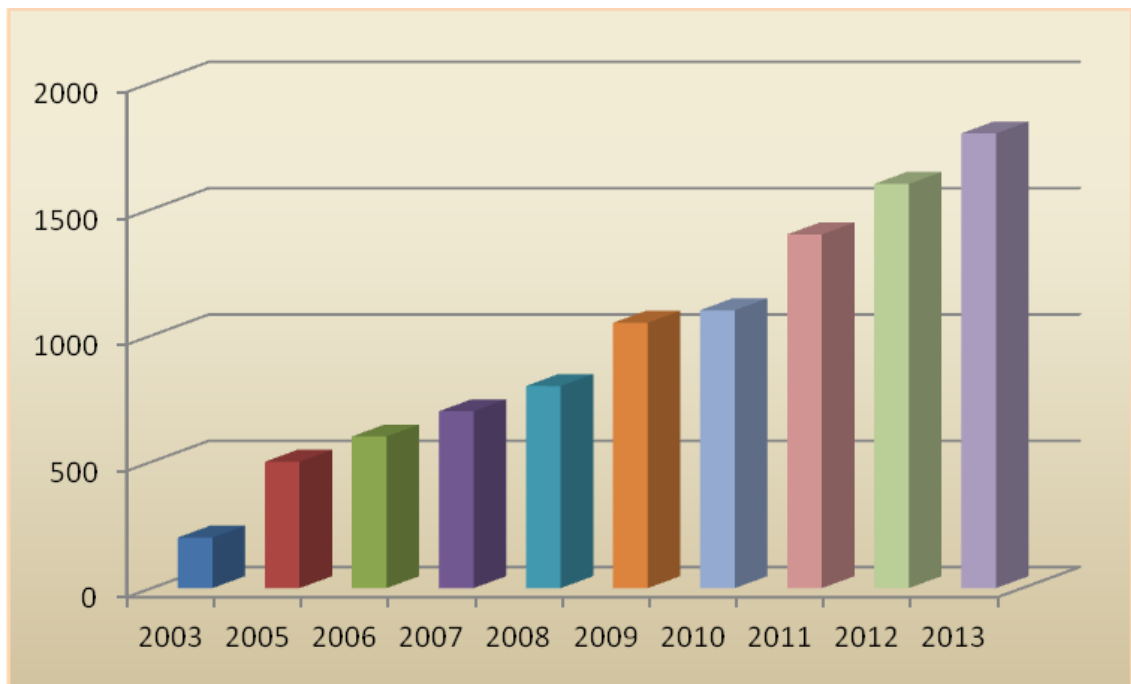
Keelekümbluslik lähenemine oli omane kunagisele koduõpetajate süsteemile. Venemaal tegelesid laste kasvatamise ja õpetamisega 19. sajandil saksa ja prantsuse päritoluga guvernerid, kes valdavalt ei osanud vene keelt. Need õpetajad suhtlesid lapsega oma emakeeles ehk kümbluskeeles. Sellisel moel omandas laps lisaks aineteadmistele ja oskustele ka soovitud teise keele. Lapse emakeel säilis ja arenes samal ajal normaalses rütmis. Lisaks tavaõpetusele andis keelekümblus lapsele toimiva kakskeelsuse. (Belova 2005: 4)

Teise keele ehk võõrkeele kümblusprogrammid võeti kasutusele 1965. a. Kanadas Montrealis. Võõrkeele kümblusprogramme hakati rakendama selleks, et luua Quebecis elavaile inglise keelt kõnelevaile Kanada õpilastele võimalus omandada Quebeci ametlik keel ja Kanada teine riigikeel – prantsuse keel. Keelekümblus osutus sedavõrd edukakas, et seda hakati kasutama kogu riigis. Oluline on märkida, et kuigi inglise keelt kõnelevad elanikud on Quebecis vähemuses, kuuluvad nad Kanada laiemas poliitilises kontekstis siiski enamuse hulka. Samalaadseta arvestamine võib olla oluline ka keelekümbluse sisseviimisel Eestis. (Genesee 1999: 7)

Keelekümblusega alustati Eestis 2000. aasta septembris, kui avati esimesed keelekümblusklassid neljas üldhariduskoolis Kohtla-Järvel, Narvas ja Tallinnas. Samuti sel aastal toimus keelekümbluskeskuse avamine Läänemere gümnaasiumi ruumides.

2003.aastal üheksas lasteaias avatakse esimesed keelekümblusrühmad. Sel aastal alustavad hiliskeelekümbluse klassid Tallinnas, Tapas ja Narvas.

2009.aastal lasteaedades hakatakse juurutama osalise keelekümbluse programmi. 2013.aastal toimub Eesti kahesuunalise keelekümblusprogrammi ametlik väljakuulutamine, millega on liitunud viis kohalikku omavalitsust. (KKP 2014: 19)

Joonis 1. Laste hulk keelekümbeluse lasteaedades aastail 2003-2013 (KKP 2014: 33).

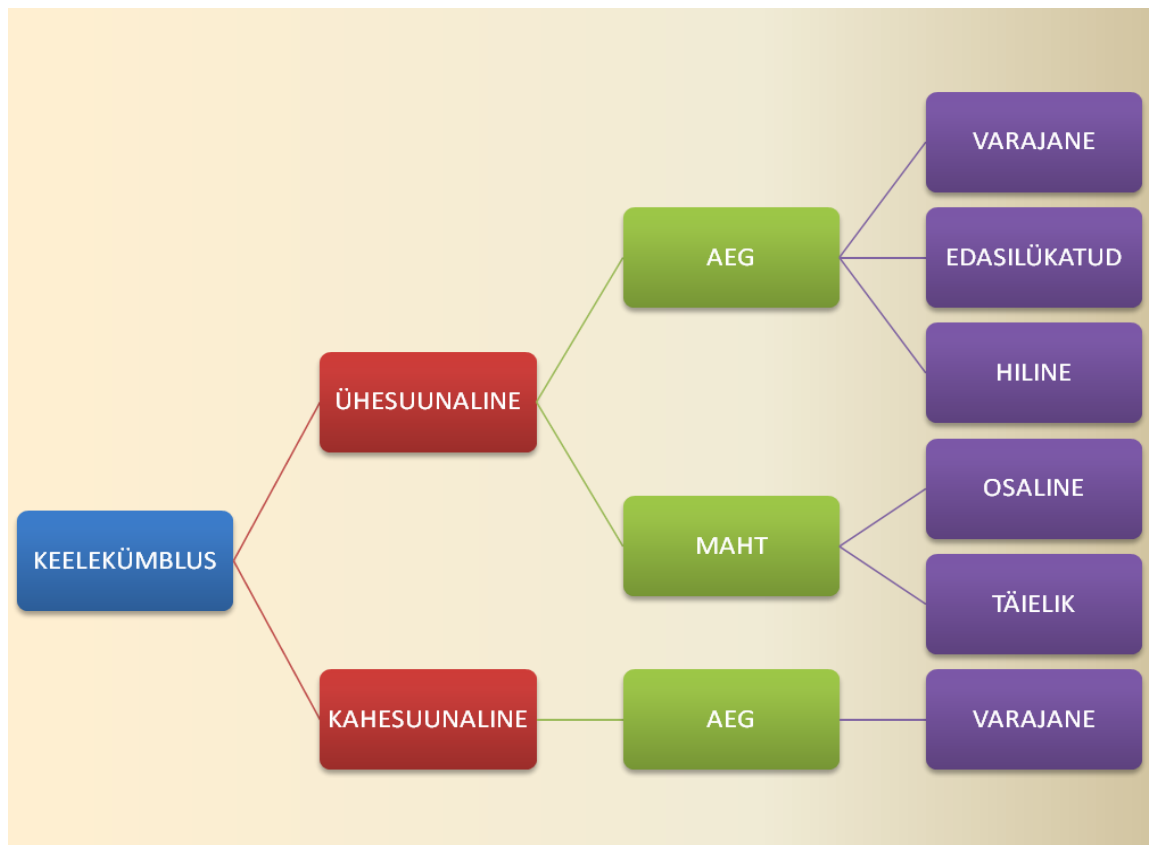
Tänapäeval keelekümbelusprogrammil on kindel koht haridussüsteemis: aine- ja keeleõppe lõimimine ning keelekümbelus on riiklike õppekavade mõisted ja tõlgendatavad laiemalt kui ainult eesti keelt sihtkeelena silmas pidades (KKP 2014: 17).

SA Innove andmetel on tänaseks keelekümbelusprogrammiga liitunud 55 lasteaeda ja 36 kooli ning laste arv kasvab aasta-aastalt (KKP 2014: 33).

1.2. Valikuvõimalused keelekümbelusprogrammis

Keelekümbelusprogramme on mitmesuguseid. Teadusuuringud on aga näidanud, et kõige efektiivsem on varajane keelekümbelus, kus keelekümbelusprogrammiga alustatakse juba lasteaia või 1. klassis ja kogu tegevus (õppimine) toimub teises keeles. Emakeelsed õppeained lisanduvad alates 2.-3. klassist ning nende maht suureneb pidevalt.

Koolidesse keelekümbelusklassidesse ja lasteaedade keelekümbelusrühmadesse võetakse Eestis õpilasi vastu vanemate sooviavalduse alusel.

Joonis 2. Keelekümbusprogrammi võimalused.

Keelekümbusprogrammid jagunevad vastavalt õpilaste eale keelekümbuse alustamisel varaseks, edasilükatud ja hiliseks keelekümbuseks.

On olemas erinevaid keelekümbuse mudeleid. Milline neist valida, sõltub olukorrast.

Ühesuunalise keelekümbusõpet on liigitatud erinevatel alustel:

1. sihtkeeles õppimise algus
 - **varane** keelekümbus: alustatakse lasteaias alates 5. eluaastast;
 - **edasilükatud** keelekümbus: 8-10-aastased lapsed;
 - **hiline** keelekümbus: 11-12-aastased lapsed;
2. sihtkeelse õppe ulatus
 - **täielik** keelekümbus (100%), alustatakse ainult sihtkeele kasutamisega, järkjärgult kasvab emakeele osakaal 50%- ni;
 - **osaline** keelekümbus (50% õpetusest põhikoolis on sihtkeeles).

Neid kahte suunda võib ühildada – varane osaline, varane täielik jne. (Belova 2005: 6)

Ühesuunalise (eesti keelele kui teisele keelele keskendunud) keelekümbelse kõrvale on astumas kaesuunaline keelekümbelus (sihtkeelteks eesti keel ja vene keel vastavalt vene kodukeele ja eesti kodukeele lastest moodustatud rühmale). (KKP 2014: 14)

Kaesuunaline keelekümbelus toimub rühmas, kus on võrdselt eesti ja vene kodukeele lapsi. Pool päeva toimub ühe õpetajaga õppe- ja mänguline tegevus eesti keeles ja teine pool päevast teise õpetajaga vene keeles. Ühe õpetaja tehtut korratakse teise õpetajaga teises keeles, kuid erinevate tegevuste abil. Mängides suhtleb laps endale sobivas keeles. Iga päev kindlaks määratud ajal tegelevad lastega mõlemad õpetajad. Nii harjuvad lapsed mõlemas keeles rääkima ja ühelt keelelt teisele lülituma (KKP 2014: 32).

Kaesuunalise keelekümbelse programmiga on liitunud viis kohalikku omavalitsust (Tapa, Tartu, Pärnu, Tallinna ja Kunda) ja kuus lasteasutust. Esimesed eesti ja vene kodukeele lastest koosnevad rühmad alustavad 2015. aasta sügisest (KKP 2014: 30).

1.3. Keelekümbelusprogrammi põhitunnused

Tüüpilisel kümbelusprogrammil on 7 põhitunnust.

1. Õpitav keel on ühtlasi ka õppekeel. Programmi esimestel aastatel toimub teises keeles kas kogu õpe või valdav osa sellest.
2. Õppetöö toimub riigi üldise õppekava järgi. Keelekümbelse puhul kehtivad needsamad õppetöö eesmärgid ja nõuded, mis tavalise ükskeelse kooli puhul.
3. Esimest keelt (emakeelt) toetatakse. Seda kasutatakse samuti õppekeelena ja suhtumine sellesse ja sellega seotud kultuuri on positiivne.
4. Programmi eesmärgiks on rikastav kakskeelsus. Kümbelusprogrammi lõpuks peaks laste esimese keele (emakeele) oskus olema võrreldav sellega, mis saadakse venekeelses koolis. Teises keeles saavutatakse kõrge emakeelekõnelejale lähedane oskustase, mis siiski ei tarvitse olla sellega võrdne tase.
5. Teise keele kasutamine piirdub suurel määral kooliga. Väljaspool kooli kasutavad õpilased teist keelt vaid vähesel määral või üldse mitte.
6. Kümbelusprogrammi algul on õpilastel ühesugune keeleoskus, nad kas ei oska keelt üldse või oskavad vähe. Kümbelusprogrammi puhul kasutatakse selliseid

didaktilisi võtteid, mis vastavad õpilaste keeleoskusele. Seetõttu ei muutu üle jõu käivaks ka vähese keeleoskuse puhul.

7. Õpetajad on kakskeelsed. Kui õpilased ei ole veel võimelised teises keelse väljenduma, võivad nad õpetajaga emakeeles suhelda. Oluline on, et õpetaja saaks õpilastest aru, kuid ise kasutab ta nendega suheldes ainult kümbluskeelt. (Vare 1998: 50-51)

Lapsega suheldes järgitakse põhimõtet “üks keel – üks inimene, üks keskkond – üks olukord”, see tähendab, et kindlas olukorras või kindlate inimestega räägib laps kindlat keelt. (Niiberg jt 2007: 15)

1.4. Varane keelekümblus Eestis

Aasta-aastalt on tõusnud tähelepanu laste varase riigikeele õppimisevõimaluste vastu, milledest üheks perspektiivsemaks ja tulemuslikumaks peetakse keelekümblusprogrammi.

Ülle Rannut (2000), toetudes Oksaari (1992), Shrumi ja Glisani (1994) seisukohtadele, väidab, et eesti keele õppe alustamine eelkoolieas või 1. klassis on kõige viljakam – sel viisil kasutatakse ära parim keeleõppeperioodinimese elus, mis kestab 5–10. eluaastani. Selles eas omandab laps teise keele kiiremini, õigema häälduse ning saavutab paremaid tulemusi, sest laps on keelele vastuvõtlikum, omandab selle aktsenditult, saavutab parema teise keele oskuse kui hilisemas eas, omandab tulevikus kiiremini teisi keeli. (Kukk jt 2012: 10)

Siis tõenäolisega võib konstateerida, et varane keelekümblus on kõige edukam, tuntum ja laiemalt levinud keelekümbluse vorm. See on kõige radikaalsem teise keele õpetamise viis. Erinevate maade kogemused on näidanud, et varane teise keele õpe mõjub hästi laste keelelisele arengule, sest noor keeleõppija:

- on keelele vastuvõtlikum;
- omandab teise keele aktsenditult;
- saavutab parema teise keele oskuse kui hilisemas eas;
- areneb kognitiivselt, tema maailmapilt avardub;
- omandab tulevikus paremini teisi keeli;

- omandab sihtkeeles õppides hea analüüsioskuse. (Belova jt 2005:6)

Kahe keele oskus aitab inimesel edaspidi teisi keeli omandada. Kakskeelne laps mõistab juba varakult, et mõtete väljendamiseks on erinevaid viise ja et keete struktuurid on erinevad. Järgmisi keeli õppima asudes ei arutle laps, miks uus keel erineb nendest, mida ta juba oskab, vaid võtab erinevused lihtsalt omaks. (Niiberg jt 2007: 15)

Mida loomulikumat viisil laps keelt omandab, seda paremini keeleoskus areneb. Eesti keelekümbluse eesmärgid on:

- eesti keele kõrge funktsionaalne oskus;
- vene keele valdamine eakohasel tasemel;
- klassile vastav edasijõudmine muudes õppeainetes;
- eesti ja vene kultuuride mõistmine ning väärtustamine;
- kolmanda keele hea oskus. (Belova jt 2005: 9-10)

"Üheks keelekümbluse tunnuseks on valikuvabadus, kus õppur või varase keelekümbluse puhul tema vanemad valivad hariliku õppeprogrammi ja keelekümbluse vahel. Teisalt võimaldab keelekümblus säilitada etnilist identiteeti, andes sihtkeeles oskuse kaudu võimaluse metakultuurse pädevuse väljakujunemiseks. Need asjaolud peaksid tegema keelekümbluse konfliktivabaks ning külgetõmbavaks". (Rannut 1999: 64)

"/.../ Kakskeelsus ei tekita lastes stressi. Programm on oma olemuselt rikastav õppevorm, õpilane omandab põhjalikud teadmised teises keeles, samal ajal toetatakse tema emakeeleoskuse arengut". (KKE 2001)

Eestis on varane keelekümblusprogramm lasteaedades mõeldud 5-7aastastele lastele. Teise keele õppe eesmärgid lasteaias on:

- Tekitada lastes huvi eesti keele vastu ja tagada huvi säilimine;
- Õpetada kuulama ja tajuma eesti keele kõla;
- Õpetada lausetest tuttavaid sõnu ja tekstist tuttavaid lauseid ära tundma;
- Alustada õige häälduse õppimist;
- Arendada suhtlusoskust, mälu ja tähelepanu;
- Laiendada sõnavara ning suunata õpitud sõnu ja fraase kasutama;

- Kaasata lastevanemaid neile asjakohast teavet andes;
- Süvendada huvi keeleõpingute vastu.

Lasteaedade programm võimaldab lastel omandada eesti keelt igapäevase elu, tegevuste ja mängu käigus ning jätkata õppetööd koolide keelekümbelusklassides. Varane keelekümbelusprogramm koolides jätkub 1. klassis, kus lapsed alustavad õpet täismahus eesti keeles. Alates 2. klassi II poolaastast lisandub vene keel kui emakeel ja alates 4. klassist hakkab järk-järgult suurenema venekeelse õppe maht, jõudes 6. klassiks määrani 44% eesti keeles, 44% vene keeles ja 12% inglise keeles. Keelekümbelusmetoodika alusel õpetamine kestab põhikooli lõpuni. Haridus- ja teadusministeerium kannab põhilist vastutust keelekümbelusprogrammi elluviimise eest Eestis. (KKE 2003: 12)

1.6. Teise keele õppe kajastamine riiklikus õppekavas

Uue koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt on tagatud eesti keele õpe lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, ja seda juba kolmeaastaselt:

1. Lasteasutuses või selle rühmas, mille õppe- ja kasvatustegevus ei toimu eesti keeles, alustatakse laste eesti keele õpet kolmeaastaselt kas:
 - Eraldi keeletegevuste kaudu;
 - Keeleõpet teiste tegevustega lõimides;
 - Osalise keelekümbeluse metoodikat rakendades.
2. Lasteasutuses või selle rühmas, mille õppe- ja kasvatustegevus ei toimu eesti keeles, võib viieaastastele lastele eesti keele õpetamisel üle minna täieliku keelekümbeluse metoodika rakendamisele.
3. Lasteasutuses või selle rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles, omandavad mitte-eesti kodukeelega lapsed eesti keele kas:
 - Lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda eesti keele tugiõpe;
 - Täieliku keelekümbeluse metoodikat rakendades. (KLRÕ 2008)

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas kõlbelist ja esteetilist arengut, mille tulemusena kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks (KLRÕ2008).

Üldeesmärgi teostumiseks on vaja:

- tagada lapse kui isiksuse arengu järjepidevus ja sihipärasus;
- luua lapse arengut soodustav keskkond, tagada turvatunne ja eduelamused;
- soodustada lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks ning üldtunnustatud käitumisharjumistele vastavalt käituvaks ja koostöövalmiks inimeseks;
- toetada lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta;
- toetada last ümbritseva maailma mõistmisel ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemisel;
- toetada ja abistada vanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes, vajadusel rakendada professionaalset nõustamist. (PLÕ)

Eesmärkide saavutamiseks kasutatakse erinevaid tööviise:

- vaatlust;
- vestlust;
- jutustamist,
- rollimängu,
- õppekäiku,
- katseid ja uurimisi,
- iseseisvat tööd,
- rühmatööd,
- lavastusmänge. (PLÕ)

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest:

- Õppe- ja kasvatustöö korraldus peab võimaldama lasteaia õpetajal tegeleda vajadusel lapsega individuaalselt;
- Õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse lapsest;
- Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone;
- Lapse igakülgset arengut soodustab kodu ja lasteaia koostöö, mis lähtub lapsest ja on suunatud tervikliku arengukeskkonna kujundamisele;
- Laps õpib kõige enam mängides. Mängu kaudu omandatakse sotsiaalseid kogemusi, kujundatakse eneseteenindamisoskust ja kinnistatakse teadmisi-oskusi;
- Õppetegevuse aluseks on kodulooline üldõpetus;
- Õppetegevuses lähtutakse põhimõttest – kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale. Harjutamiseks on piisavalt aega;
- Õppima õppimine. Uusi teadmisi omandatakse uurides, katsetades, mitmete meelte abil tajudes. Lastele jäetakse vabadus tegutseda iseseisvalt, kusjuures on võimalik abi paluda täiskasvanult Vabadusega kaasneb vastutus. Nii osaleb laps otsuste tegemisel, õpib seadma enesele jõukohaseid eesmärke. (PLÕ)

2.3 Valdkonna Eesti keel kui teine keel õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

(KLRÕ2008)

2.4 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);

- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates. (KLRÕ2008)

2.5 Laste arengu eeldavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi. (KLRÕ2008)

3. INTEGREERITUD ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE PLANEERIMINE

Planeerimine on õppetöö üks edukamaid aluseid. Mida oskuslikumalt ja üksikasjalikumalt on õppetöö planeeritud, seda suurem on tõenäosus, et teema ja selle valik õnnestub. Oluline on, et õpetajad planeerides töötaksid nii üksteist kui ka lapsi arvestavalt. See aitab vältida ka arusaamatusi. (Hansen 2003: 99)

Õpetaja peab oskama teha nii pika- kui lühiajalisi plane. Pikaajalise planeerimise puhul lähtutakse kogu õppeaastast tervikuna. See on oluline, kuna kaugemale ulatuvad plaanid lubavad õpetajatel üle vaadata arenguetapid ja samuti on oluline kavandada ka tegevusi, mis viivad lapsi eesmärgile.

Lühiajalisi plaane tehakse iga nädal. Need on omakorda aga veel koondatud kuude ja/või kvartalite lõikesse. Õpetajad peaksid tingimata arutama laste huvisid, samuti kõiki esilekerkivaid probleeme. Arutelu lastega kui ka õpetajatega otsustatakse, milliseid teemasid käsitleda ja mida muuta või teha juurde rühmaruumis. Lasteaialaste pereliikmetel võivad olla samuti ülesanded, mida nad õpitava teema raames võiksid vastavalt oma oskustele ja võimetele teha. (Hansen 2003: 99)

3.1 Planeerimine keelekümblsruhmades

Keelekümblsruhmades on lastega teises keeles töötamiseks ja õpetaja töö planeerimise aluseks raamkava. Raamkava alusel on välja töötatud teemaplaan, mis koosneb nii lühiajalistest plaanidest kui ka pikaajalistest plaanidest.

Kuude lõikes on välja toodud peateemad, mida on oluline läbi võtta. Iga kuu on jaotatud veel omakorda nädalate kaupa alateemadeks.

Nii keelekümblusprogrammid kui ka teised keelelise rikastamise programmid, mida kasutatakse ka teise keele õpetamisel (nt Toledos Ohio osariigis USAs) põhinevad keelest kui tervikust ja sisust lähtuval õpetamisel, kus keel on vahend, mitte eesmärk. Seejuures põhineb keelekümblusprogrammid ja uusimmigrantide integreerimiseks mõeldud ettevalmistamisprogrammid õppesisul, kus sihtkeel on teatud arvu õppeainete õpetamisel õppekeeleks. Sisust lähtuvad rikastavad programmid on aga sellised, kus keeleõppetundi on integreeritud erinevate õppeainete teemad keelelise rikastamise

eesmärgil ning keeleõppetunnis omandatakse integreeritult nii sisu kui ka keel. (Rannut 2001b: 58)

Enne teema läbivõtmist selgitame välja, mida lapsed juba sellest teemast teavad emakeeles, milline on nende sõnavara sihtkeeles antud teema piires ja mis neid huvitab selle teema puhul.

Üks kasulik näpunäide teema loomisel kasutada TTÕ (teame-tahame-õppisime) mudelit, kus esitatakse kolm küsimust:

- 1) Mida me juba teame?
- 2) Mida me tahame teada?
- 3) Mida me oleme õppinud? (Rannut 2001b: 62)

Kõigepealt algatab õpetaja arutelu, paludes lastel rääkida, mida nad juba antud teema kohta teavad. Hea kui õpetaja kirjutaks nende vastused suurele paberile, et kõik näeksid. Oluline on lisada iga vastuse kõrval ka lapse nimi.

Järgmiseks küsib õpetaja “Mida te tahaksite teada antud teema kohta?”. Taas kirjutab õpetaja laste vastused suurele lehele olenemata sellest, kui rumalad või ebaloogilised need tunduvad. Seejärel korrastab õpetaja laste ettepanekud loogiliseks õppeplaaniks. Kolmandale küsimusele vastades, õpetaja analüüsib erinevaid tegevusi ja see aitab nii parandada kui ka planeerida edasist tööd. (Hansen 2003: 107)

Teemasid võib leida mitmetest allikatest, kuid laste huvidele rajatud teema puhul on lapsed motiveeritud ja õpivad edukalt. Õpetaja võib ise teemasid välja pakkuda ja kui teema lähtub ühe või mitme lapse huvist, siis lastel on motivatsioon antud teemaga tegeleda.

3.2 Lõimumine

Keelekümblus on üks LAK-õppe (Lõimitud Aine- ja Keeleõpe) õppekorralduse vorme, kus keel on õpetamise vahend, mitte eesmärk (Tammiste 2014: 77).

Varases keelekümbluses peavad tegevused olema keeleliselt ja temaatiliselt integreeritud ehk lõimitud. See tähendab seda, et üks õppetegevus võib ja peabki endas sisaldama mitmet valdkonda või siis kasvab üks tegevus teisest välja. Integreeritus tagab efektiivsema keeleõppe, samuti võimaldab erinevate osaoskuste (kõnelemine,

lugemine, kirjutamine) lõimimine paremate tulemuste saavutamise kõigis ainevaldkondades. (Tammiste 2014: 80)

3.3 Lapse keeleline areng

Laps omandab kümblusmeetodil uut keelt samal viisil nagu väikelaps omandab omaemakeelt: eelkõige kuulamise, eeskujude ja arusaamise kaudu. C. Baker (2005: 71) on öelnud, et lastel on kaasasündinud valmidus saada kakskeelseks ja mitmekeelseks, kuid paljudele lihtsalt ei võimaldata seda.

S. Krachen'i (1982: 12–31) keele omandamisteedooria järgi võib teise keele omandamine alata enne selle reeglite teadvustamist – st varases eas ja sarnaselt esimese keelega, selleks tuleks teadvustada:

- 1) mõistmist õppimise ja omandamise tähenduste vahel;
- 2) keele omandamise loomulikku järjestust, see tähendab, et grammatilistestruktuuride omandamine toimub kindlas järjestuses;
- 3) monitooringut – keel, mis on omandatud alateadlikult, initsieerib ütlusi teises keeles ning mõjutab teise keele kasutamise soravust;
- 4) sisendit, mis tähtustab õpitava kvaliteedi: eesmärk peab olema alati natuke kõrgemal, kui on laste teadmiste tase antud hetkel;
- 5) „emotsionaalset filtrit“ – keele omandamist mõjutavad nii motiveeritus, enesekindlus kui ka erinevad emotsionaalsed seisundid, mis mõjutavad arendavalt või pärssivalt. (Kukk jt 2012: 22)

Eesti keelekümblusprogrammi eesmärgiks on mõlema keele – õppekeele ja emakeele – funktsionaalse oskuse omandamine. Programmi rakendatakse enamasti vene õppekeelega lasteaedades. Siis keelekümblesjad ei unustata oma juuri ja tähistavad ka vene pühi ja tähtpäevi, käivad venekeelsetel üritustel (kontserdid, etendused, näitused).

Keelekümblusprogramm paneb väga suurt rõhku koostööle vanematega. Lapse emakeele allikas ja keskkond on tema kodu ja vanemad. Just perekond on keele ja kultuuri peamine hoidja ning tavade ja kommete põlvest põlve edasikandja.

Väga tähtis suhelda lapsega emakeeles, lugeda raamatuid emakeeles. Kui lapsel on piisavalt emakeelset sõnavara, on tal lihtsam leida teise keelseid vasteid.

4. ÕPPETÖÖ ERIVANUSELISTE LASTE RÜHMAS

4.1 Erivanuseliste laste rühma eripära ja õppe- ja kasvatustöö korraldamine erivanuseliste laste rühmas

Avanesova V. N. kirjutistes on pööratud tähelepanu sellele, et erivanuseliste laste ühiskasvatuses on piisavalt palju positiivset. Pidev suhtlemine nooremate ja vanemate laste vahel loob soodsad tingimused sõbrasuheteks ja ka iseseisvuseks. Erilise tähtsusega on vanemate laste eeskuju nooremate laste jaoks. (Avanessova 1979: 5)

L. L. Timofejeva arvab, et koostoime laste vahel erivanuseliste rühmas on loomulik seisund pideva kogunemiseks ja kogemuste edasiandmiseks vanematelt lastelt noorematele lastele (Avanessova 1979: 7).

Varem kui elati tavapäraselt suurtes peredes, oli loomulik, et nooremad lapsed õppisid vanematelt vendadelt õdedelt seda, mida ei veel ise ei osatud. Ja seda eelkõige just ka suhtluse kaudu. Omandati käitumisharjumusi, õpiti hoolitsema pisikeste eest, aidates vanemaid. Tasapisi õppis laps ära oma rolli selles mikrosotsiaalses keskkonnas, õppis suhtlema erinevate inimestega, sai positiivset eeskuju sotsiaalsetes suhetes.

Tänapäeva maailmas kasvab laps sageli perekonnas, kus ta on oma vanemate ainus laps. Traditsioonilistes rühmades suhtleb laps eakaaslastega. Palju tõhusamalt toimub see protsess aga erivanuseliste laste rühmades.

Liitrühmas läbib laps sujuvalt kõik arenguetapid. Esialgu väiksemaid aidatakse. Omandades kogemusi ja oskusi, hakkab laps abistama ka teisi lapsi, olles seejuures teistele ka eeskujuks. Tekib arusaam, et ma muutun varsti niisama suureks, osavaks ja tähtsaks kui teised. Nooremad lapsed kasvavad ja neile antakse üle täiskasvanu vastutus - hoolitseda pisikeste laste eest, aidata õpetajaid.

Kollektiivis, kus hoolitakse üksteisest ja arvestatakse kaaslaste iseärasustega, on tagatud rahulik miljöo ning eriti nooremate laste turvatunne. Mida väiksem on laps, seda tähtsam on tema turvatunne. Õpetajad ei pea seejuures õpetama lastele teatud sotsiaalseid norme, laps omandab neid iseseisvalt teiste eeskujul.

Seejuures tuleb märkida seda, et õpetajal on erivanuseliste laste rühmas õppetöö kavandamisel ja korraldamisel oma suur ja tähtis roll, mis nõuab õpetajalt järjepidevust, pädevust ja piisavalt head koostööoskust.

Tihti erivanuselistes rühmades tekkivad probleemid ja raskused õpeprotsessi organiseerimisel, nõuab õpetajalt kõikide vanuserühmade arengu eeldatavate tulemuste teadmist, peavad arvestama vanuse- ja individuaalsete lapseomadustega. Erivanuseliste rühma õpetaja peamine ülesanne on luua õpetamist ja kasvamist toetav keskkond. Lapse arengus on tähtsad inimkeskkond ning selles keskkonnas toimuv suhtlemine. Selle suhtluskeskkonna peab looma õpetaja.

Kõige tähtsam on see, et õpetaja tahaks erivanuselistes rühmas töötada. See eeldab lapsest lugupidamist, tõeliselt lapsekeskset vaatenurka ning lapse usaldamist. Erivanuseliste rühma õpetaja kõige tähtsam ülesanne on organiseerida rühmas rahulik ja heatahtlik õhkkond, et laste elu oleks lasteaias sisukas ja mitmekülgne.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine erivanuselistes rühmades nõuab õpetajalt lisaks üldistele nõuetele oskust olla lastele eeskujuks suhtumisel erivanuselistesse lastesse; oskust luua terviklik süsteem oma ja laste tegevusi plaanides ning korraldades; võimet taluda pinget.

Keelekümbluse õpetajad erivanuselistes rühmas seisavad silmitsi raskusega, kuidas viia läbi õppe- ja kasvatustööd.

Töö erivanuselises rühmas keelekümbluse programmi järgi nõuab õpetajalt suuremat pedagoogilist professionaalsust. Õppetegevuste läbiviimine toimub alarühmades, mille arv sõltub rühma vanuselisest koosseisust. Teadmisi antakse ja õppeesmärke täidetakse kolmel erineval meetodil:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on sisult ja raskusastmelt erinev ülesanne;
- tegelus toimub üheaegselt, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev. Näiteks vanemad lapsed joonistavad, kleeбивad, konstrueerivad, nooremad kuulavad jutustust, mängivad õppemängu;
- tegelus ainult ühe alarühmaga, teine alarühm mängib iseseisvalt.

Õpetaja seisukohalt on töö erivanuselises rühmas vaheldusrikas ja huvitav, kuid nõuab põhjalikumat ettevalmistust tegeluste läbiviimisel ning kohusetundlikku toetust õpetaja-abilt.

Erivanuselises rühmas õpet ja kasvatust kavandades tuleb seada eri vanuserühmade laste tegevusele eakohased eesmärgid, et kõik lapsed saaksid igakülselt areneda. Kasvatus liitrühmas kulgeb edukalt, kui õpetaja hoolitseb selle eest, et laste tegevused ja mängud oleksid kasulikud ning huvitavad.

Erivanuselises rühmas tuleb läbimõeldult valida tegevuste teemad, leides ühist valdkondade ainekavades ning ehitada tegevus üles nii, et ühele alarühmale on tegevus uus, teistele kinnistav või kordav.

Samuti võib esitada kogu rühmale erineva raskusega ülesandeid ja küsimusi.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ VAIVARA LASTEAIAS

5.1 Vaivara lasteaia tutvustus

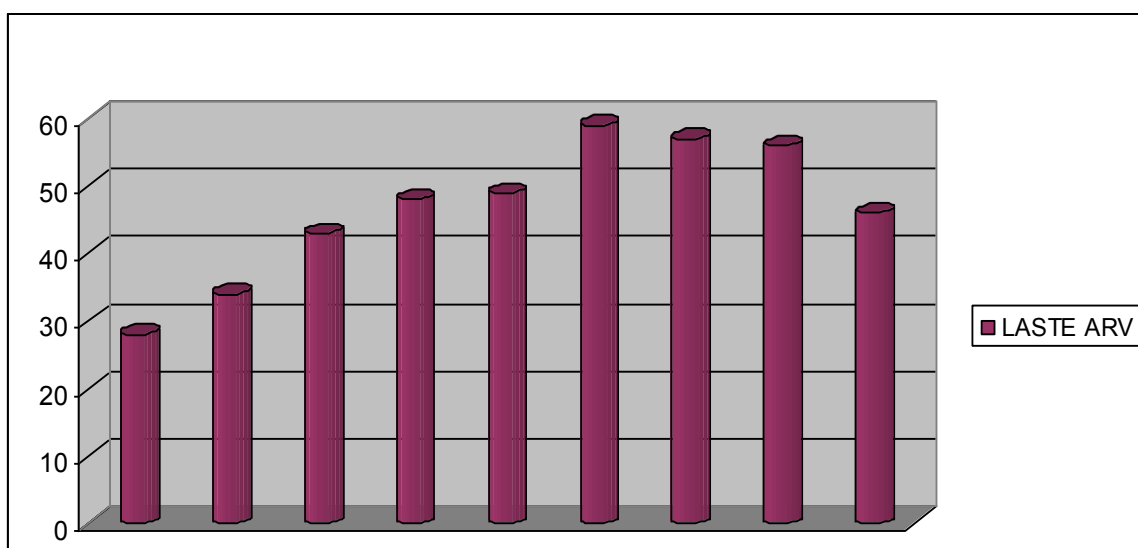
Vaivara Lasteaed on Vaivara valla munitsipaallasteaed. Lasteaed on väike ja rühmades on erivanuselised lapsed. Vabade kohtade olemasolul võetakse vastu lapsi teistest omavalitsusest. Praegu käivad lapsed ka Narva linnast.

Lasteaiarühmad asuvad nii Olginas kui ka Sinimäel. Olginas tegutsevad kaks rühma: sõimerühm ja liitrühm. Sinimäel on samuti kaks rühma, need on keelekümblyuse liitrühm ja eesti õppekeeleliitrühm.

Lasteaed on omanäoline ja ainulaadne oma paiknemise poolest. Hooned on ilusad ja restaureeritud. Hoonete lähedal on looduslikud kohad (õpperajad), kus saab viia läbi õppetegevusi. Samuti on ka hoonete asukoht turvaline, kuna asub väikeses ja vaiksuses kohas linnakärast ja auto liikumisest eemal.

Lasteaia kollektiiv on väike. Õpetajad on abivalmid, osalevad aktiivselt lasteaia- siseste ja -väliste ürituste organiseerimisel. Iga kuu korraldab direktor pedagoogilisi koosolekuid, kus kooskõlastatakse koos kolleegidega lasteaia üritusi, teavitatakse kerkinud probleemidest ja osaletakse nende lahendamisel.

Lasteaed on mõeldud 72 lapsele. Praegu käivad neljas rühmas 52 last.

Joonis 3. Laste arv Vaivara lasteaias aastatel 2007-2015

5.2 Vaivara lasteaia prioriteedid

Lasteaia prioriteedid on eesti keele õpe, hea õppekasvatustöö, keskkonna – ehk õuesõpe ja koostöö huvigruppidega.

5.2.1 Eesti keele õpe ja keelekümblus

2005. a. septembri kuust süvendati Sinimäe vene rühmas eesti keele õpet, peale eesti keele tegevuste kasutati eesti keelt liikumis- ja muusikategevustes, vabal ja mängu ajal, rutiinitegevustes.

2007. aastal septembris muutus Vaivara lasteaia töökorraldus: lasteaed liitus ametlikult keelekümblusprogrammiga. Sest ajast hakkasid rühmad töötama keelekümblusprogrammi järgi:

- Sinimäel töötavad hommikupoolikul 2 rühma – ühes toimub õppetöö eesti keeles ja teises vene keeles.
- Olgina kahes rühmas pool päeva eesti keeles ja pool päeva vene keeles. Õpetajad töötavad vahetustega ja tegevuste plaan on jagatud vastavalt vahetustele – üks õpetaja tegeleb lastega vene keeles, teine eesti keeles.

Rühmade töö põhimõte on üks õpetaja – üks keel.

Võib öelda, et keeleõppe tulemused on Vaivara valla lasteaias väga head. 2009. aasta augustis viidi Sinimäel üks laps venekeelsest rühmast üle eestikeelsesse rühma, kus laps sai keeleliselt vägagi hästi hakkama. Keeleõpe toimub igapäevaselt. Eesti keeles viiakse läbi ka muusika- ja liikumistegevusi. Üritused viiakse läbi 2-keelselt, mis tähendab, et personal valdab mõlemat keelt.

5.2.2 Õppekasvatustöö

Kuna on sisse viidud osaline keelekümblus siis peavad õpetajad tegema väga tugevat koostööd nii omavahel kui ka lapsevanematega.

Lapse arengu toetuseks viiakse läbi arenguvestluseid lapsevanematega. Osavõtt ei ole küll täielik, kuid siiski suurem osa vanemaid on asjast huvitatud.

Meeskonnatööna valmis 2009. aastal uus lasteaia õppekava. Rühma meeskonnad koostavad rühma tegevuskava. Teema on mõlemas keeles sama. Lapse emakeeles võetakse seda läbi põhjalikult st süvendatult. Teises keeles aga lihtsamalt, valides selleks sobivad väljendid, materjalid ja mängud.

Kõikides rühmades on ruumis loodud keskused, et lapsed saaksid ise endale tegevusi valida. Rühmade seintel on teemasid toetav materjal. Kõnelevad seinad toetavad last mitmekülgsel moel. Kuuldu kinnistamiseks on seinal nii pilt kui ka sõna.

Õppekasvatustöö planeerimisel lähtutakse lapse võimetest ja arengust.

Laste tööd on ruumide seintel, et vanemad ja lapsed saaksid neid näha.

Täiendatud on metoodilist materjali. Lisaks on ostetud õppematerjale ja vahendeid, samas on õpetajad palju ise teinud.

Õpetajad oskavad oma töös ära kasutada infotehnoloogiat. Igal õpetajal on võimalik kasutada internetiga ühendatud arvutit, mis teeb töö lihtsamaks nii planeerimisel kui ka materjali otsimisel.

Lasteaias tervikuna on edukas integratsioonialane lõimumine erinevatest rühmadest laste. Korraldatakse erinevaid ühistegevusi ja üritusi, igapäevast suhtlust ja mängulisi tegevusi.

5.2.3 Keskkonnaõpe

Alates 2000. a. on lasteaed koostööd teinud projektiga Ökokratt. Käsitletud erinevaid keskkonnaalaseid teemasid. 2006. aastast on lasteaia üks prioriteetidest keskkonna- ja õuesõpe.

Sinimäele loodi 2006. aastal koostöös Vaivara valla keskkonnaspetsialistiga loodusrada. See on mõeldud nii täiskasvanutele kui ka lastele. Täiskasvanutele on õpetlik jutt, mis on koostatud Ene Ilvese poolt. Lastele on mõeldud "Võlumetsa lood ja rajad"- kuidas puud/ põõsad endale nimed said. Tegevuse eest võitis Vaivara Lasteaed keskkonnaministeeriumi käest auhinna "Keskkonnateoke 2006". Radasid täiendatakse ja muudetakse pidevalt.

2008. aastal märgistati ära Olgina lasteaia territooriumi puud/ põõsad. Koos istutati juurde puid, põõsaid, lilli. Lastel oma peenar, kuhu külvati köögivilju ja pandi kartulit.

Lasteaia kõikides rühmades sorteeritakse prügi.

5.2.4 Koostöö huvigruppidega

Põhiline koostöö toimub Sinimäe Põhikooliga, Vaivara valla huvikeskustega, hoolekoguga ja lastevanematega, omavalitsusega, teiste lasteaedadega ja organisatsioonidega.

1. Koostöö Sinimäe Põhikooliga:

- võimalus kasutada sa liikumistundideks ja üritusteks;
- toitlustust pakub Sinimäel kooli söökla;
- eelkool oktoobrist maini – koolieelikud käivad koolis üks kord nädalas, kus nad tegelevad õpetajaga;
- korraldame ühiseid üritusi – teatris käike, perepäevi;
- lasteaed käib õnnitlemas kooli minejaid 1.septembril;
- kooli õpetajad võtavad osa lastevanemate koosolekute lasteaias.

2. Koostöö huvikeskusega:

- õppekäigud raamatukokku;
- saalide kasutamine ürituste läbi viimiseks;
- vajadusel tehnika ja varustuse laenutamine;
- lastemängutoas mänguõhtud;
- muuseumi külastamine.

3. Koostöö hoolekogu ja lastevanematega:

- lapsevanemad võtavad aktiivselt osa paljudest lasteaias toimuvatest üritustest;
- loovad kaasa ehitamisel ja koristamisel;
- hoolekogu ettepanekul planeeriti perepäevi – meisterdamispäev, mille raames pandi lasteaia territooriumile püsti väike suvemajake ja piknikulaud ning korraldati ühine lumelinna ehitamise päev;
- sügisnäitusel on alati väga põnevad eksponaadid, mis tehakse valmis kodus;

- nukud saavad selga ilusad uued riided just tänu emmedele.

4. Koostöö teiste lasteaedadega:

- käime külas jõulumaal;
- käime vaatamas teatrietendusi;
- korraldame ühiseid üritusi (kadripäev, vastlapäev).

5. Koostöö omavalitsusega:

- oma kodulehekülg, tegevused on kajastatud valla lehes ja Viru Raadios;
- keskkonnaõpe, loodusrada;
- valla sotsiaalosakonna bussi kasutamise võimalus;
- õppekäigud asutustesse;
- abi tehnikaga;
- nõuanded dokumentatsiooniga.

5.3 Õppetöö kavandamine Olgina lasteaia erivanuseliste laste rühmas

Õppetöö Olgina lasteaia erivanuselise rühmas, mille näitel ma olen teinud nädalakavad ja tegevuskavad, toimub osalise keelekümbelse programmi järgi “Hea alguse” programmi elementidega. See tähendab, et uus teema tutvustatakse lastele hommikuringis, seejärel toimub töö keskustes. Rühmas käivad lapsed vanuses 4-7. eluaastat.

Lasteaias õppeaasta jaguneb neljaks kvartaliks: sügis, talv, kevad, suvi (lisa 1). Iga kvartalil on peateema ja ta jaguneb nädalateemadeks. Temaatilise õppekavast koostatakse nädalakavad, kus märgatakse iga vanuse eesmärgid, tegevused (lisa 2).

Planeerides lastega tööd me lähtume looduse- ja aastaaiadest, õppekavadest ja väljatöötatud plaanidest, rahvakalendri tähtpäevadest ning laste enda huvidest. Tegevused on seotud nädala teemaga aga nad ei dubleeri üksteist. Samuti kõik planeeritud tegevused on omavahel lõimitud. See tähendab, et lugemise ja kirjutamise tegevusse on lõimitud võrdlemise ja arvutamise, muusikalise tegevuse, kuulamise ja kõnelemise, liikumistegevuse ja liiklusteema elemendid. Tegevus on mänguline ja laps omandab enamiku mõisteid seda ise teadvustamata.

Kõik tegevused planeerivad kaks õpetajat – emakeele õpetaja ja keelekümluse õpetaja. Tähtis on see, et osalises keelekümluses on laste emakeel oluline, sest see mõjub lapse keele arengule. Teise keele õppimine on lapse jaoks kergem, kui samal ajal kinnistatakse tema emakkeeleoskust. Kui rohkem lasteaia loetakse lastele ette emakeelseid lasteraamatuid, vesteldakse loetust, siis moodustub tugev keelekeskkond, mis toetab teise keele arengut. Kui lapsed on piisavalt emakeelset sõnavara, on tal lihtsam leida teise keelseid vasteid.

Meie rühmas algab päev hommikuringiga. Hommikuringis tegelevad lapsed kõik koos, üheskoos arutletakse läbi päevatoimetused alates hommikuringist ja lõpetades kojuminekuga. Tavaliselt kestab hommikuring 20 minutit. Kui lastel püsib tähelepanu pikemalt, ollakse hommikuringis kauem, ja vastupidi. Alustatakse väikese ühislauluga, järgneb tervitamine, nädalapäeva, kuupäeva ja kuu märkimine, oma tuju kirjeldamine ning nädala teema tutvustamine.

Kuna meil on igal nädalal uus teema ja uus tegevus, selgitame hommikuringis lastele, millised keskused on avatud ja mida seal teha saab. Edasi võib laps ise valida ja otsustada, kuhu ta sel päeval minna tahab. Kõige oluline tingimus see, et nädala jooksul peavad lastel olema kõik tööd valmis. Mõne aja pärast oskavad lapsed oma tegevust planeerida. Nad ütlevad hommikul juba ise, millises keskses on käimata ja milline töö on tegemata. Muidugi on ka õpetajal sellest ülevaade ja ta oskab neid suunata.

Valiku toetamiseks on õpetajad kokku kogunud päeva tegevustega seotud vahendid, näiteks, klotsid, pintslid ja mänguloomad. See tähendab, et kui laps valib mänguklots siis ta tegeleb klotsikeskuses; kui võtab pintslit siis ta läheb kunstikeskusesse ja mängulooma – tahab mängida lauamängukeskuses. Tähtis asi see, et vahendeid on alati rohkem kui lapsi sel päeval kohal, sest ka viimasele lapsele peab jääma võimalus valida.

Kui laps on lõpetanud oma töö valitud keskses, siis siirdub ta omal valikul või õpetaja suunamisel teise kesksesse.

4-5 aastased lapsed tegutsevad enamasti kahes keskses, teised aga lapsed tegutsevad kolmes keskses.

5.3.1 Valikuvõimaluste loomine

Hea Alguse õpetaja loob rühmaruumi korralduse abil lastele valikuvõimalused. Igas rühmas võib pakkuda tegevuskeskused, kus lastel on võimalus avastada ja mängida.

Need on:

- kunst;
- kirjaoskus;
- lauamängid (matemaatika);
- kodu- ja loovmäng;
- ehituskeskus (klotsid);
- teadus;
- kokandus;
- liiv ja vesi;
- muusika.

Kunstikeskuses laps arendab ja avastab oma loovust, lõbustab end uute materjalide katsumise ja kasutamisega. Kasutades värvid, paberid, pintsleid, liimid, käärid, rasvakriidid, vildikad, värvipliatsid, riidetükid (nahk, erinevad kangad), looduslikud materjalid (puit, lehed, kähid, seemned jne), kips, laps ergutab loovust, suhtlemist, arendab käelisi oskusi, mootorikat ja fantaasiat.

Kirjaoskuskeskuses laps saab vaadata raamatuid, üksteisele ette lugeda või paluda õpetajal. Laps võib teha oma raamatuid, lugusid välja mõtlema ja neid lavastama, jutte kuulama. Laps mängib emakeelemängud, koostab sõnad tähtedest, oskab neid kirjutada. Siin võivad olla raamatud, emakeelemängud, tähed sõnade ladumiseks, pildid, vihikud kirjutamiseks. Selles keskuses laps arendab lugemis-, kirjutamis- ja kuulamisoskust.

Lauamängukeskuses (matemaatikakeskuses) kasutatakse puzzled, doomino, täringu-, värvi-, mõistatus-, magnet-, labürint-, emakeelemängud, matemaatilised mängud. Lapsed mängivad igasuguseid raskusastmega mängu (mängud, seotud loendamise, sorteerimisega, kokku panemisega, liigitamisega jne). Laps arendab intellektuaalseid oskusi, peenmootorikat, käe ja silma koordinatsiooni. Õpitakse suhtlemisoskust

jaotades, läbirääkimisi pidades ja probleeme lahendades. Laps õpib matemaatikat: tunneb numbreid ja geomeetrilisi kujundeid, loendab, järjestab, võrdleb.

Kodu- ja loovmängukeskuses lapsed mängivad lavastusmänge kasutades oma kogemused, eelnevad integreeritud tegevused (muinasjutu kuulamine, selle järgi jutustamine, küsimustele vastamine, voolimine, maalimine jne). Laps arendab kuulamis- ja jutustamisoskust, fantaasiat ja mänguoskust.

Ehituskeskuses kasutatakse kõikvõimaliku suuruse ja kujuga klotsid. Siin lapsed ehitavad kas väljamõeldud või tegelikke ehitisi (linn, talu, loomaaed jne). Laps areneb arvutamisoskus, avardub mõtlemine, lahendab probleeme, arendatakse loovust ja keskendumist.

Teaduskeskuses lapsed saavad otseselt uurida looduslikke objekte ja teha avastusi. Lapsed saavad tutvuda ka füüsika seadustega: magnetism, vee omadused jne. Laps arendab mõtlemisvõimet, väljendusoskust ja õpib märkama loodusest põhjuse ja tagajärje seost.

Kokanduskeskuses laps õpib teiste lastega jagama, töötada paarides. Laps õpib matemaatilisi teadmisi (värvid, numbrid, kujundid).

Liiva- ja veekeskuses lapsed katsetavad liivaga ja veega. Lapsed märkivad, mis ujub ja mis upub. Keskuses Laps arendab nii peen- kui üldmootorikat. Laps arendab matemaatilisi teadmisi, teaduslikke ideid ja loovust.

Muusikakeskuses lapsed laulavad, liiguvad, plaksutavad, tantsivad, mängivad pillid, kuulavad meloodiad. Muusika arendab tundeid, õpetab rütmi, loetlemist, peenmootorikat, liikumist ja loovust.

5.3.2 Keeleõpet toetav turvaline keskkond

Keelekümbluses kui ka erivanuselistes rühmades on väga oluline keelekeskkonna loomine. Tähtsad keskkonnakomponendid on ruum, õppevara ja inimkeskkond.

Meie keelekümbelrühmas võib näha kõikjal pilte ja sõnasilte kuna meie seinad „räägivad“. Keelekümbluses on kasutusel väljend „rääkivad seinad“ mis tähendab seda et kõik seinad, mööbliesemed, ukse-aknad on piltidega ja silditega kaetud. Need pildid

on õppematerjal, mis laste jaoks oleks vajadusel kergesti ülesleitav ülesannete paremaks mõistmiseks. Meie rühmas kõik sõnasildid on mõlemas keeles, nii ema- kui sihtkeeles. Veel on tähtis see et igapäevaselt kasutatav, teemaga seotud uus materjal paigutatakse laste silmade kõrgusele. Need on rühmareeglid ja kokkulepped, numbrikaardid koos vastavate sõnadega, nädalapäevad, kalender, ilmateatekaart, tähestiku tähekaardid. Samuti peavad olema teemadega seotud luuletuste, laulude sõnad ning illustratsioonid.

Meie Olgina „Vikerkaare“ rühmas on 9 mängu- ehk tegevuskeskust. Need on:

1. kunstikeskus (lisa 3);
2. lauamängukeskus (lisa 4);
3. ehitus- ja klotsikeskus (lisa 5);
4. lugemis- ja kirjaoskuskeskus (lisa 6);
5. loov- ja kodumängukeskus (lisa 7);
6. matemaatikakeskus (lisa 8);
7. teadus- ja uurimiskeskus;
8. kokanduskeskus (lisa 9);
9. vee- ja liivamängu keskus.

Keskused on tähistatud siltidega ja piiritletud vaiba, laudade või madala mööbliga. Meie oma rühmas kasutame madalaid avatud riiuleid, millele saab välja panna mängu ja töövahendeid. Sellistel riiulitelt saavad lapsed vajalikke vahendeid ise kätte. Samuti mööbel on meie rühmas mitmes suuruses: lauad ja toolid mõõtmelt sobivad noorematele, keskmistele ja vanematele lastele. Aga see ei garanteeri, et laps saab kasvule vastava koha õppetegevuste ajal. Aga õnneks ei istu lapsed kaua aega paigal, vaid liiguvad edasi kui on tegevuse lõpetanud.

Lisaks keskuse tähistamisele on määratletud numbritega. Numbrid näitavad mitu last selles keskuses korraga mängida saab. Tavaliselt on ühes keskuses tegutsevate laste arv 5-6. Kui ühes keskuses või mängunurgas tegutseb juba piisav arv lapsi, õpetab see teistele lastele kes soovivad siin tegutseda oma järjekorra ootamist.

5.4 Meeskonna roll Olgina lasteaia erivanuseliste laste rühmas

Meie rühma õpetaja peab päeva tegevuskava hästi läbi mõtlema ja ette valmistama ning kogu aeg värskeid ideid pakkuma. Päevaks peavad õpetaja ette valmistama mitu tegevust ja kuna meie on rühmas eri vanuses lapsi, mõtlema välja tööülesanded ka pisematele. See eeldab valmisolekut otsida pidevalt nädala teemaga seotud materjale ja vahendeid, mis lapsi haaraksid ning siduda teemasid omavahel. Püüame mõelda välja selliseid tegevusi, mida me ise tahaks teha, ja õpime ise ka iga päev.

Tegevuskeskustes aitab õpetajal lapsi juhendada õpetaja abi, kelle töö sisu on viimasel ajal kõige rohkem muutunud. Nema on koolitatud ja võimelised lapsi suunama ja juhendama

Kuna töö toimub väikeses grupis, näeb õpetaja laste oskusi ja võimeid paremini; oskab ka vanematele rohkem tagasisidet anda.

Õhtusel ajal tehakse kokkuvõtte hommikuringis õpitust, viiakse läbi rutiintegevusi, mida näeb ette keelekümbelusprogrammi raamkava.

Üldised eesmärgid seostuvad teemade teadvustamisega nii õpetuslikus kui ka kasvatuslikus tähenduses ning õpetajate üldise lähenemisviisi kujundamisega tööks lastega. Eesmärgid lähtuvad lasteaia üldeesmärkidest ning rühma eripärast. Õppeaasta eesmärgid ja põhimõtted kajastuvad õppeprotsessi planeerimisel ning temaatiliste kuuplaanide koostamisel. Kuna rühmades on erivanuses lapsed tuleb arvestada iga vanuse rühmaga.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös on leidnud käsitlemist osalise keelekümluse liitrühmade probleemistik. Autor annab ülevaate ka osalise keelekümluse kui keele õpetamise ja omandamise meetodi kasutuselevõtust Vaivara lasteaia erivanuseliste laste rühma näitel.

Selleks et saavutada käesolevas töös püstitatud eesmärgid – näidata, kuidas õpetaja võib planeerida ja organiseerida õppetööd osalise keelekümluse erivanuseliste laste rühmas ühe lasteaia tegutsemise näitel, töötas töö autor välja ja rakendas keelekümlusrühmale õppesüsteemi kus tegevused toimuvad osalise keelekümluse “Hea alguse” programmi elementide järgi. See tähendab seda, et uut teemat tutvustatakse lastele hommikuringis, seejärel toimub töö keskustes.

Peab märkima, et see meie rühm töötab selle süsteemi järgi teist aastat ja lapsed oskavad eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega, saavad aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest, kasutavad lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises, lapsed on julged ja avatud.

Töö autor loodab, et tehtud töö võiks olla kasulik materjal ka teistele lasteaedadele.

KIRJANDUS

AHR = Alushariduse raamõppekava 2006. /Elektrooniline materjal/
(<https://www.riigiteataja.ee/akt/12745713>).

26.05.2015

Avanessova = Аванесова В.Н. Воспитание и обучение детей в разновозрастной группе. Москва, 1979.

Baker, Colin 2000. *Kakskeelne laps. Kakskeelsuse käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele*. Haridus- ja Teadusministeerium. Tallinn: El Paradiso Trükikoda.

Belova, Svetlana; Lall, Angelika; Minlibajeva, Hedi; Jürgens, Kairi; Maiberg, Lea; Norit, Liina; Trummar, Malle; Meltsas, Nonna; Pimenova, Rimma; Vähejaus, Tiit 2013. *Keele, kunsti ja kultuuri integreeritud õpe lasteaiaas*. Tallinn.

Belova, Svetlana; Kulderknap, Ene; Pandi, Meeli; Vahar, Õie 2005. *Varase täieliku keelekümblusprogrammi rakendamine eesti lasteaedades: 2002-2004 projekt*. Mitteeestlaste Integratsiooni Sihtasutus. Tallinn: B2.

Genesee, Fred 1999. *Teise keele kümbprogrammid. Keelekümblus kui integratsiooni võti*. Toim. Vare, S. Tallinn.

Hansen, Kirsten; Kaufmann, Roxane; Burke Walsh, Kate 2003. *Hea Alguse lasteaedade programm*. Tartu.

HTM = Haridus- ja Teadusministeerium. *Eelkooliealine laps ja lasteaed*. /Elektrooniline materjal/
(<https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/alusharidus>).

26.05.2015

KKE1 = Keelekümbluskeskus 2001. *Esimene aasta 2000-2001*. (Brošüür). Tallinn: Keelekümbluskeskus.

KKE3 = Keelekümbluskeskus 2003. *Kolme aasta jagu saavutusi*. (Brošüür). Tallinn: Keelekümbluskeskus.

KKK = Keelekümbluse käsiraamat. 2009. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

KKP1 = Keelekümblusprogramm 2013. /Elektrooniline materjal/
(<http://www.innove.ee/et/yldharidus/keelekymblus>).

10.05.2013

KKP2 = Keelekümblusprogramm. *Abiks lapsevanemale*. /Elektrooniline materjal/
(<http://kke.innove.ee/abiks-lapsevanemale>).

20.05.2015

KKP3 = Keelekümblusprogramm. *Programmiga liitumine*. /Elektrooniline materjal/
(<http://kke.innove.ee/abiskohalikule-omavalitsusele/programmiga-liitumine-abiks-kohalikule-omavalitsusele>)

03.04.2014

KKP4 = Keelekümblusprogramm. *Lasteaiad*. /Elektrooniline materjal/
(<http://kke.innove.ee/liitumine/programmigaliitunud-asutused/lasteaiad>)

03.04.2014

KKP14 = Keelekümblusprogrammi aastaraamat. *15 aastat keelekümblust* 2014. Toim. Liina Smolin. Tallinn: Haridus- ja Teadusministeerium. /Elektrooniline materjal/
(http://www.innove.ee/UserFiles/%C3%9Cldharidus/Keelek%C3%BCmblus/15aastat_k_eelekymblust_veeb.pdf)

01.06.2015

KKÕ = Keelekümblusteaia õppekava 2003.

KLRÕ2008 = Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. /Elektrooniline materjal/
(<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>)

26.05.2015

KLS = Koolieelse lasteasutuse seadus. /Elektrooniline materjal/
(<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006>)

26.05.2015

Kukk, Airi; Kebbinau, Maire; Aja, Urve 2009. *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekümblusprogrammi näitel*. Tallinn: Roheline Trükikoda.

Kukk, Airi; Sarv, Ene-Silvia; Muldmaa, Maia; Talts, Leida 2012. *Varane keelekümblus: õppekava eesmärkide saavutamise lapsekeskse lähenemise aspektist. Uuringu aruanne: lasteaia lõpp ja põhikooli I aste (2007-2011)*. Tallinn. /Elektrooniline materjal/
(<http://ru.scribd.com/doc/88482231/Kumblejate-aruanne-2012>)

01.06.2015

Kulderknup, Ene 2009. *Õppe -ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Riiklik Eksami –ja Kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Studium.

Mehisto, Peeter; Frigolsi, Maria Jesus; Marshi, David 2008. *Lõimitud aine- ja keeleõpe*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Mehisto, Peeter 2009. *Keelekümbuse käsiraamat*. Keelekümbusprogrammi lapsevanemate liit. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Niiberg, Toivo; Hille, Karu; Margit Malva, Reet Rajamäe, Ene Vaher 2007. *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Atlex.

Peegel, Mari 2010. *Kakskeelsus on lapsele kingitus*. /Elektrooniline materjal/
(<http://www.epl.ee/news/kultuur/kakskeelsus-on-lapsele-kingitus.d?id=51280752>).

10.05.2015

PLÕ = Põlgaste lasteaia õppekava. /Elektrooniline materjal/
(<http://www.polgaste.ee/file/repository/oppekava.pdf>)

26.05.2015

Rannut, Mart 1999. *Keelekümbus kui keeleõppepoliitika osa. Keelekümbus kui integratsiooni võti*. Toim. Vare, S. Tallinn.

Rannut, Ülle 2001. *Varane keelekümbus, eesti keel kui teine keel ja muukeelne laps eesti koolis*. Tallinn.

Remo, Nannetti 2005. *Võõrkeelte õppimise käsiraamat*. Tallinn: ERSN kirjastus.

RLK 2003 = Raamkava lasteaia keelekümbelrühmadele. /Elektrooniline materjal/
(https://docs.google.com/document/d/1AsUZJfDLfhPHwg7SWI3K2qcQv4NnkXw1a_eq98rMQI8/edit?pli=1)

26.05.2015

Saaremägi, Merike 2009. *Kakskeelsus*. /Elektrooniline materjal/
(<http://www.lasteaed.net/2009/02/15/kakskeelsus>)

20.05.2015

Tammiste, Halliki 2014. *Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu.

TJT = Tea ja Toimeta nr.40. Meie mitmekultuuriline lasteaed 2012. Koost. Inna Järva. Tartu.

Torm, Heli 2006. *Lasteaiaõpetaja ja ema kogemused*. /Elektrooniline materjal/
(<http://www.lasteaed.net/2006/06/03/lasteaiaopetaja-ja-ema-kogemused>)

26.05.2015

Vare, Silvi 1998. *Kakskeelsus kakskeelse õpetuse kaudu. Mitmekultuuriline Eesti väljakutse haridusele*. Tartu: Projekti mitte- eesti noorte integratsioon Eesti ühiskonnas väljaanne (VERA II).

Vare, Silvi 1999. *Eesti keele õpetamine vajab uuendamist. Keelekümbel kui integratsiooni võti*. Tallinn: Aura Trükk.

ÕL2015 = Õpetajate leht. *Kakskümmend aastat head algust*. /Elektrooniline materjal/
(<http://opleht.ee/18362-kakskummend-aastat-head-algust/>)

23.05.2015

SUMMARY

In this work have been considered the partial language immersion perspective in the mixed groups. The author gives the review of partial language immersion, how put to use a method of training/development of language on the example of Vaivara kindergarten.

To achieve delivered objectives in this work – show, how educator can plan and organize the work in the mixed groups with partial language immersion on example of one kindergarten activity, developed and put to use the author of work into the group with language immersion where activities are conducted on example of language immersion program with program „Hea alguse“ elements. It means, that children get acquainted with a new topic on a morning circle, then they work in the centers.

It should be noted that this mixed group works on this system two years and children can communicate in Estonian language with as agemates so adults, understand Estonian words and simple phrases, use simple words and expressions in daily communication, children are self-assured and open.

The author of work hopes that this done work can be useful material for other kindergartens.

LISAD

Lisa 1. Vaivara lasteaia õppeaasta temaatiline õppekava

Vaivara Lasteaed
Rühm „Vikerkaar“
Õppeaasta temaatiline kava

SÜGIS	Kuu ja peateema September Mina inimeste seas	Nädal ja alateema 1.Minu rühm.
		2.Minu sõbrad.
		3.Lapsed ja täiskasvanud.
		4.Meie nimed ja perekonnanimed. Tüdrukute ja poiste nimed.
	Oktoober Sügis meie ümber	1.Sügispoegade nimed – September, Oktoober, November.
		2.Leib on vanem kui meie.
		3.Juurviljad ja puuviljad.
		4. Toiduannid metsast. Seened.
	November Rahvakombed ja juured	5.Linnud: ränd- ja paigalinnud.
		1.Minu isa.
		2.Mardipäev.Kuidas loomad valmistuvad talveks.
		3.Koduloomad.
TALV	Detsember Jõulud	4.Riided. Kadripäev.
		1.Päkapikud käivad.
		2.Jõuluvana.
		3.Jõulud.
	Jaanuar Talvemõnud, talvevõlud	4.Jõulumuinasjutud.
		1.Uus aasta.
		2.Talvekuud.
		3.Linnud talvel.
		4.Loomad talvel.
	Veebruar Minu kodu	5.Talvelõbud.
		1.Minu kodu.
		2.Sõbrad.
		3.Eesti sümboolika. Vastlad.
KEVAD	Märts Kevad	4. Maaailma riigid.
		1. Kevadtööd aias.
		2. Emakeelepäev. Erinevad maad – erinevad keeled.
		3. Elus ja eluta loodus kevadel.
	Aprill Olen osa loodusest	4.Looduse ärkamine kevadel.
		1. Kevadpühad.
		2. Kosmos.
		3. Nähtamatu õhk.

		4.Vesi.
		5. Keskkonna-kaitse. Prügi.
	Mai Mina ja loodus	1.Minu ema.
		2.Putukad.
		3.Kevadlilled.
		4.Tere, suvi!
SUVI	Juuni	Loovuskuu
	Juuli	Lasteaed on suletud. Kollektiivpuhkus.
	August	Ohutus suvel.

Lisa 2. Vaivara lasteaia nädalakavad ja tegevuste konspektid

NÄDALAKAVA

Peateema: Kevad

Alateema: Kevadtööd aias

Eesmärgid:

4- 5.a lapsed – Laps õpib ütlema kevadetunnuseid ja märkama neid looduses. Laps osutab kahest samatüübilisest esemest lühemale ja pikemale. Laps oskab pintsliga maalida värvilaigust ümarvormi selle suurendamise teel.

5- 6.a lapsed – Laps teab kevade tunnuseid. Laps teab mõisteid ees ja taga. Laps võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu.

6- 7.a lapsed - Laps teab ja oskab nimetada kevade tunnuseid. Laps kuulab ja tunneb ära kevade hääli (rohu riisumine, vee tilkumine, linnulaul jne). Laps õpib geomeetrilistest kujunditest eset moodustama. Laps kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel millise töö teostamisel.

Sõnavara: kevad, lumi sulab, rohi tärkab, reha, lehti riisuma, põlema, kevadtöid tegema, kühvel, kaevama, kastekann, kastma, muld, maha panema, mulda panema, istutama, lillepott, seemned.

E	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Kevade tunnused”. Lauluga ”Kevad saabub” tutvustamine.</p> <p>Keskused: Kunst: ”Puu” guaššvärvidega maalimine – kõik vanused. Kirjaoskuskeskus: 6-7.a. – P-häälik ja täht, kirjajharjutused; 5-6.a. – P-häälikuga tutvumine, kirjajharjutused; 4-5.a. – P-häälikuga tutvumine. Raamatukeskus: loodus- ja kevadteemaliste raamatute vaatamine.</p>
T	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Ilm kevadel”. Laulu ”Kevad saabub” laulmine.</p> <p>Keskused: Mängukeskused: Mäng. Klotsi-, lauamängu-, pusle-, nukukeskustes. Kunst: päikese voolimine plastiliinist – kõik vanused.</p>
K	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Sära, päike, sära!” Liisusalmi ”Tere, päike” lugemine.</p> <p>Keskused: Uurimine: Katse - paneme vaasi puuoksad, uurime ja vaatleme kui ruttu tulevad pungad- lehed. Kunst: Kollaaži „Sära, päike!” tegemine – kõik vanused. Mängukeskus: Lauamäng „Lilledoomino“, arvuloto.</p>
N	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema - „Kevadtööd aias”. Laulu “Kevad saabub” kinnistamine.</p> <p>Keskused: Matemaatikakeskus: Mahu mõõtmine ja võrdlemine. Kunst: “Kleit kevadele” - kleidi lõikamine ja muustriliseks kaunistamine.</p>
R	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema - „Taimed toas ja aias”.</p> <p>Keskused: Käelise tegevuse keskus ühistegevusena: hernede istutamine Mängukeskused: Mäng klotsi-, lauamängu-, pusle-, nukukeskustes.</p>

Tegevuse konspekt

Laste vanus: 4 - 7 aastased.

Nädalateema: „Kevadtööd aias”.

Tegevuse päevateema: „Sära, päike”.

Tegevuse valdkonna eesmärgid:

Mina ja keskkond:

- laps nimetab kevade tunnuseid.

Keel ja kõne:

- laps kasutab kõnes üldnimetusi (lilled, linnud);
- laps kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi.

Matemaatika:

- laps osutab kahest samatüübilisest esemest lühemale ja pikemale;
- laps teab mõisteid ees ja taga;
- laps leiab esemete hulgast viis kuni kümme.

Vahendid: makk, CD „Kevadlaulud”, pilt päikesega, paberist ettevalmistatud „Päike”, lilled (15 tk.).

Ettevalmistus: pildi ja päikese ettevalmistamine.

Aeg (min)	Etappt Hommiku- ringi osa	Õpetaja tegevus	Laste tegevus	Kommentaariid
5	Sissejuhatus	Õpetaja alustab hommikuringi rutiintegevustega – teretamine (tervituslaul), rühma nime küsimine, nädalapäevade kordamine, tuju kirjeldamine, ilmavaatlus.	Lapsed tervitavad õpetajat ja teisi lapsi, vastavad küsimustele „Kes on meiega ja kes on puudu”, kordavad nädalapäevi läbi laulu, näitavad ja kirjeldavad oma tuju läbi laulu ja vastavad küsimusele „Mis ilm täna on?”	Kõik tegevused toimuvad liisusalmide, laulude ja käemängude kaasabil.
25	Põhiosa	-Lapsed, vaadake pildi peale. Mis see on? <i>Ilmub päike.</i> Õpetaja loeb salmi „Tere, Päike!”	Lapsed vastavad, et pildi peal on PÄIKE. Lapsed kuulavad tähelepanelikult.	

		<p><i>Tere, päike, soe ja hea, rõõmsalt meile sära!</i> <i>Taganeb siis õige pea vali tali ära!</i></p> <p>-Lapsed, Päike tuli meie külla ja me peame tervitama Teda. Laulame temale ühe laulu kevadest ja päikesest!</p> <p>-Kevad on käes! Palume päikest, et ta paistaks soojemalt. Õelge koos minuga – päike, paista soojemalt!</p> <p>-Vaadake, lilled magavad veel talveund. Äratame nad üles. Õelge koos minuga – lilled, ärgake! -Võta, palun, siit korvi seest kaks kollast lille ja pane kasvama. Mitu lille õitseb? -Kui mina ühe lille juurde paneb, mitu lille siis on? -Aga nüüd ma võtan endale kaks lille. Mitu lille õitseb?</p> <p>-Tublid! Aga vaadake, liblikad tulid lille imetlema!</p>	<p>Lapsed nõustuvad ja laulavad laulu liigutustega.</p> <p>Lapsed kordavad.</p> <p>Lapsed kordavad.</p> <p>Laps vastab: „Kaks” Laps võtab ja paneb juurde ühe lille. Lapsed loevad ja vastavad: „Kolm”</p> <p>Lapsed: „Üks”</p> <p>Lapsed on liblikad, nad lendavad kordamööda ära ja lilled nopitakse ükskhaaval.</p>	<p>Laul „Kevad saabub”.</p> <p>Laul liigutustega „Lendab üks liblikas”.</p> <p>Õpetaja jälgib, et kõik lapsed saaksid midagi ära võtta.</p>
--	--	---	--	---

5	Lõpetamine	- Lapsed, kui tore, et meile tuli külla Päike! Meie täna laulsime, mängisime Päikesega. Kas teile meeldis? Miks Päike on nii tähtis?	Lapsed vastavad küsimustele, räägivad mida uut nad teada said, mis neile meeldis.	
---	-------------------	--	---	--

NÄDALAKAVA

Peateema: Olen osa loodusest

Alateema: Kevadpühad

Eesmärgid:

4- 5.a lapsed – Laps tunneb mõistet kevadpühad. Laps oskab lõigata paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont. Laps teab mõisteid ees ja taga.

5- 6.a lapsed – Laps õpib kirjeldama kodulindude erinevusi teiste lindude, loomade ja putukatega võrreldes. Laps oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. Laps oskab juhendamisel rebida paberist ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleepida need alusele.

6- 7.a lapsed - Laps tunneb mõisteid lihavõtted, munadepüha ja selle püha traditsioone. Laps kinnistab arvude loendamist 20-ni. Laps kinnistab J-häälikut, tunneb pildilt ära ja oskab kirjutada. Laps oskab kujundada pilti, keepides alusele iseseisvalt rebitud paberitükke.

Sõnavara: kevadpühad, munadepüha, lihavõtted, muna, pajuoksad, mune värvima, mune koksima, kukk, kana, tibu.

E	Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Kukk, kana, tibu”. Laulu ”Kukeke” kuulamine. Keskused: Kunst: kleepetöö ”Kanapesa” valmistamine paberiribadest – kõik vanused. Raamatukeskus: Suure raamatu „Vaatame muna“ uurimine. Uurimine: muna vetrumine soolases vees (tavalises vees vajub põhja).
T	Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – “Munadepühade kombed”. Laulu “Kukeke” kinnistamine. Keskused: Raamatukeskus: raamatu Ü.Rannut “Meie vaatame muna” uurimine. Lauamängukeskus: Diset – suur ja väike - järjestusmäng. Kirjaoskuskeskus: 6-7.a. – J-häälik ja täht, kirjajarjutused; 5-6.a. – J-häälikuga tutvumine, kirjajarjutused; 4-5.a. – J-häälikuga tutvumine.
K	Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Pühademuna” - lapsed osalevad lavastusmängus. Keskused: Lauamängukeskus: Tibude magnetmäng. Klotsikeskus: Kanala ehitamine risttahukakujulistest klotsidest. Kunstikeskus: Kaartide valmistamine („Meisterdamist lihavõtteks“ lk.5) – kõik vanused.
N	Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema - „Suur Reede ja Pühapäev”. Keskused: Kokandus: munade värvimine. Matemaatika: arvutamine 6-7.a. – numbrite 1-10 nimetamine, töövihikute täitmine; 5-6.a. – numbrite 1-10 nimetamine, numbrikaartide järjestamine kasvavas järjekorras;

	4-5.a. – numbrite 1-5 nimetamine, numbrikaartide järjestamine kasvavas järjekorras. Tegevused õues: Munajaht – munade otsimine õues, munade koksimine.
R	SUUR REEDE

Tegevuse konspekt

Laste vanus: 4 - 7 aastased.

Nädalateema: „Kevadpühad”.

Tegevuse päevateema: „Pühademuna”.

Tegevuse valdkond: Mina ja keskkond tegevus lõimitud kunstiga.

Tegevuse valdkonna eesmärgid:

Mina ja keskkond:

- laps kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (päike paistab, taevas on pilved, vihma sajab/ei saja jne);
- laps teab linnude kehaosad (pea, tiivad, nokk, jalad, silmad).

Keel ja kõne:

- laps osaleb lavastusmängu dialoogis.

Matemaatika:

- laps saab aru sõnadest peal-all, ees-tagat.

Vahendid: makk, CD „Kevadlaulud”, mänguasjad – erinevad loomad, muna, munakorv, tibuke.

Ettevalmistus: laste tutvustamine munadepühade kommetega ja traditsioonidega.

Aeg (min)	Etapp Hommi- ringi osa	Õpetaja tegevus	Laste tegevus	Kommentaariid
5	Sissejuhatus	Õpetaja alustab hommikuringi rutiintegevustega – teretamine (tervituslaul), rühma nime küsimine, nädalapäevade kordamine, tuju kirjeldamine, ilmavaatlus. -Lapsed, aga kas te tahate kuulata ühte lugu munast,	Lapsed istuvad ringis. Lapsed tervitavad õpetajat ja teisi lapsi, vastavad küsimustele „Kes on meiega ja kes on puudu”, kordavad nädalapäevi läbi laulu, näitavad ja kirjeldavad oma tuju läbi laulu ja vastavad küsimusele „Mis ilm täna on?”	Kõik tegevused toimuvad liisusalmide, laulude ja käemängude kaasabil.

25	Põhiosa	<p>kes jooksis laste käest ära? -Tore! Aga teie aitate mind! Õpetaja jagab laste vahel mänguasju (mõned lapsed saavad erineva looma), millega nad osalevad jutustuse loomisel. Õpetaja: Mina mängin munaga. Muna jookseb laste käest ära, kui te muna värvida tahate. Teel kohtab ta igasuguseid loomi, kes teda tervitavad ja soovivad talle häid peidukohti. Näiteks, sul, Andrei, on karu ja kui sa kohtad muna, sa ütled „Tere! Ma tean head peidukohta! Mine...nt laua alla...sealt ei leia sind keegi! Muna peidab ennast ära, aga lapsed, kel ei ole mänguasju, leiavad ta jälle üles. Tegevus kestab kuni jõutakse jäneseni (see on õpetaja), kes soovib munal end laste munakorvi peita. Ta peidab ennast munakorvis. Mängu ajal õpetaja aitab lapsi dialoogides.</p>	<p>Lapsed: „Jah!”</p> <p>Lapsed saavad mänguasjad.</p> <p>Lapsed kuulavad tähelepanelikult.</p> <p>Lapsed hakkavad mängima lavastusmängu.</p>	<p>Üllatusmoment. Lapsed leiavad muna asemel kollase tibu. Muna on liiga kaua soojenenud päikese käes ja munast tuli välja väike kollane</p>
----	----------------	---	---	--

5	Lõpetamine	- Kui tore lugu meil tuli välja! Kas teile meeldis? Mis meeldis kõige rohkem?	Lapsed vastavad küsimustele, jagavad muljeid, räägivad mida uut nad teada said, mis nende meeldis. Arutelu.	tibu.
---	-------------------	---	--	-------

NÄDALAKAVA

Peateema: Mina ja loodus

Alateema: Minu emake.

Eesmärgid:

4-5.a.lapsed – Laps oskab öelda oma ema nime. Laps teab omadussõnu hea, lahke, ilus. Laps areneb tähelepanelikust ja austus oma vanemate ja teiste suhtes, kasutades sõnu palun ja aitäh. Laps kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta.

5-6.a.lapsed – Laps õpib kasutama viisakussõnu: palun ja aitäh. Laps õpib tundma mõisteid keskel ja ääres. Laps oskab kasutada iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid (nt värvipliatsid).

6-7.a.lapsed - Laps oskab öelda oma ema nime ja teab tema ametit. Laps teab omadussõnu hea, lahke, tubli, lõbus, ilus, tark. Laps teab ema abistamise viise. Laps oskab luuletust peast lugeda ja seda ilmekalt esitleda. Laps õpib mõõtma erinevate esemete abil.

Sõnavara: ema, vanaema, pere, kodu, amet, kingitus, lilli kinkima, armas, hea, lahke, tubli, lõbus, ilus, tark, kodutööd, abistama, koristama, pühkima, pesema nõud.

E	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Minu ema“. Lauluga ”Kes on armas lapsele” tutvustamine.</p> <p>Keskused: Kirjaoskuskeskus: 6-7.a. – T-häälik ja täht, kirjajarjutused; 5-6.a. – T-häälikuga tutvumine, kirjajarjutused; 4-5.a. – T-häälikuga tutvumine. Kodukeskus: mängime kodu. Kunstikeskus: Joonistame oma ema värvipliatsitega – kõik vanused.</p>
T	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – „Minu vanaema“. Laulu ”Kes on armas lapsele” kinnistamine.</p> <p>Keskused: Uurimine: Kevadlillede lehte ja õite uurimine. Kunstikeskus: emadepäeva kaartide meisterdamine – kõik vanused. Kirjaoskuskeskus: värvimine („Raskraski – Sadovõe cvetõ“ aialilled) – kõik vanused.</p>
K	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – ”Ema tööd. Abistame ema!”</p> <p>Keskused: Teaduskeskus: Mõõdame pikkuseid erinevate esemete mõõtmise mõõdulindi abil. Kunstikeskus: Kringlite valmistamine soolataignast – kõik vanused. Lauamängukeskus: Mäng ”Prügi sorteerimine”.</p>
N	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema - „Minu kodu ja minu pere”.</p> <p>Keskused: Raamatukeskus: suurte raamatute “Meie pere” ja “Meie läheme” uurimine. Kirjaoskuskeskus: „Jussikese värviraamat“ valikuliselt. Mängukeskused: Mäng klotsi-, lauamängu-, pusle-, nukukeskustes.</p>
R	<p>Hommiku- ja/või õhturing: Rutiintegevused. Teema – „Emadepäeva pidu“-nädalateema kordamine. Laulude kordamine ja kinnistamine.</p>

	Keskused: Kunstikeskus: Värvilistest makaronidest kaelaehete meisterdamine emmedele. Matemaatikakeskus: enda kasvu mõõtmine. Kokandus: rosinasaiakeste küpsetamine.
--	---

Tegevuse konspekt

Laste vanus: 4 -7 aastased.

Tegevuse peateema: „Kallis emmeke”.

Tegevuse alateema: „Ema tööd”.

Tegevuse valdkond: Mina ja keskkond tegevus lõimitud käelise tegevusega.

Tegevuse valdkonna eesmärgid:

Mina ja keskkond:

- laps teab koristamist väljendavad tegusõnad (koristama, pesema, pühkima).

Keel ja kõne:

- laps kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste ja vastab küsimustele.

Kunst:

- laps muljub ja näpistab, rullib ja veeretab ning tükeldab õpetajat jäljendades voolimismaterjali.

Vahendid: makk, CD „Kevadlaulud”, pildiseeria (sari *Kevadelaulud* nr 2), soolatainas, plastnood, lõikelauad.

Ettevalmistus: soolataigna valmistamine.

Aeg (min)	Etapp Hommiku- ringi osa	Õpetaja tegevus	Laste tegevus	Kommentaariid
5	Sissejuhatus	Õpetaja alustab hommikuringi rutiintegevustega – teretamine (tervituslaul), rühma nime küsimine, nädalapäevade kordamine, tuju kirjeldamine, ilmavaatlus. Õpetaja: Lapsed, kuidas te arvate,	Lapsed istuvad ringis. Lapsed tervitavad õpetajat ja teisi lapsi, vastavad küsimustele „Kes on meiega ja kes on puudu”, kordavad nädalapäevad läbi laulu, näitavad ja kirjeldavad oma tuju läbi laulu ja vastavad küsimusele „Mis ilm täna on?”	Kõik tegevused toimuvad liisusalmide, laulude ja käemängude läbi.

25	<p>Põhiosa</p> <p>mis tööd on emal kodus? -Jah, õige. Ema peseb nõud ja köögi, pühib tolmu, koristab tuba, teeb süüa, kastab lilli. Ma tean ühe laulu, kas laulame? Õpetaja laulab laulu ja näitab liigutusi. -Tublid! Aga matkime tegevusi! Kui ma pesen nõusid. -Õige! Kui ma pühin tolmu. -Kui ma pühin harjaga.</p> <p>-Tore! Aga kuulame laulu veel kord ja leiame loomad, kes aitavad koristada! -Kes peseb nõud? -Kes koristab laua? -Kes pühib tolmu?</p> <p>-Aga nüüd meie proovime teiega teha süüa, nagu ema teeb süüa. Mul on soolataigen, millest me teeme kringlid.</p>	<p>Lapsed: „Jah!”</p> <p>Lapsed matkivad taldriku pesemist. Lapsed matkivad tolmu pühkimist. Lapsed matkivad harjaga pühkimist.</p> <p>Lapsed kuulavad.</p> <p>- Orav peseb nõud. - Pardipoeg koristab laua. -Krokodill pühib tolmu.</p> <p>Lapsed muljuvad ja näpistavad, rullivad ja veeretavad ning tükeldavad, vormistades kringlid.</p> <p>Lapsed vastavad küsimustele, näitavad oma tööd, räägivad mida uut nad teada said, mis nende meeldis.</p>	<p>Laul „Ema abistamas” liigutustega.</p>
----	--	--	---

	Lõpetamine	-Kui ilusad kringlid teil tulid välja! Kas teile meeldis? Mis meeldis kõige rohkem?		
--	-------------------	---	--	--

Lisa 3. Kunstikeskus

Lisa 4. Lauamängukeskus

Lisa 5. Ehitus- ja klotsikeskus

Lisa 6. Lugemis- ja kirjaoskuskeskus

Lisa 7. Loov- ja kodumängukeskus

Lisa 8. Matemaatikakeskus

Lisa 9. Kokanduskeskus

